

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
<https://kksu.co.in/>

Digitization was executed by NMM

<https://www.namami.gov.in/>

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
<https://egangotri.wordpress.com/>

M. 2585

शिरषक	ग्रंथकार	विषय	विस्तार (पूर्ण/ अपूर्ण)	टिकाकार	आकार	पृष्ठे	लिपी	सामग्री	Lines per page	Letters per line	Condition & age (शके/विक्रम संवत्)	Additional Particulars / Remark
व्याधपादमूर्ति	-	धार्मिक	पूर्ण	-	3/9	26	संस्कृत	कागद	9	40		

षामेव

ये

पश्चितं धृष्टीयते ॥ ११ ॥ सर्वे वर्णांतां यथा वदतु पूर्वशः ॥ अतंत पृथग् भवा सर्वा रधर्मी नो वक्तुमर्हसि ॥ १२ ॥
गेयुगे च धर्मी सिषुते च ये द्विजाः ॥ तेषां निर्दोषं कर्तव्यं युगं रुपाहिते द्विजाः ॥ १३ ॥ ब्रह्मचारी गृहस्थश्च वा तय
स्त्रो यतिस्तथा ॥ एते ऋतुहितायी यव्याधुः शासुमकल्पयत ॥ १४ ॥ यो न धीत्यदि जो वेदातत्यत्र कुरुते श्र
मं ॥ स जीवन्नेव शूद्रहं मा शुगच्छति सान्वयः ॥ १५ ॥ भ्रातौ भ्रातृप्रेत्रयो दृश्यांतं दृश्यां गुप्तं दृश्यां सुखा ॥ विंददा
नं मदासातंतं कुर्यात्तिष्ठतर्पणं ॥ १६ ॥ प्रहयोरुभयोर्वापि सप्तस्योतिशिसंध्ययोः ॥ विद्यायुत्र कब्रजा
यीति कृत्वा सप्तसुवर्जयेत् ॥ १७ ॥ विवाहे चोपनयने चोहसति यथाक्रमं ॥ वर्षमर्ध्वं तदध्वं च तेत्येकेति कृत
र्पणं ॥ १८ ॥ वद्धौ सत्यां च तन्मासितेत्याहुः सिकृतर्पणं ॥ तीर्थे तीर्थे विशेषे च कौर्षे गपायां प्रेतश्च के ॥ १९ ॥
तिषिद्धे पिहिते कुर्यात्तर्पणं तिष्ठति श्रितं ॥ त्रिथौ तीर्थे विशेषे च कार्ये प्रेतस्य सर्वदा ॥ २० ॥ देवात्तृषीचि
तं श्रेष्ठं तर्पयेत्तं ॥ आत्रम्य सार्जतं कुर्यात्ततः प्राणा समापयेत् ॥ २१ ॥ अग्रजन्म गृहे प्राप्यं दं सटित्कं

सति कैर्जलैः ॥

व्या०

॥२॥

भवेत् ॥ १॥ तिलकेतविनाकार्यपित्तकर्मतिर्यक् ॥ २२ ॥ अगजत्मासदाकुर्यात्श्राद्धं सटिककंत
था ॥ श्रौतस्मार्तौ तिकर्माणि तिलकेतसमाचरेत् ॥ २३ ॥ मृत्तिकागोकुशादंभीसुपवीतोत्तरीयके ॥
दत्ताविप्रत्वमाप्नोति श्राद्धकाक्षे विशेषतः ॥ २४ ॥ गोपीचंदनखंडं वैवाल्याय ददाति च ॥ अपि
कर्षकमात्रं वैवस्वहस्त्यं व्यपोहति ॥ २५ ॥ मृदं पक्षीयवीतं च श्राद्धं दद्यात्प्रयत्नतः ॥ उच्छिष्टं शिवति
मील्यं श्राद्धं देयं प्रयत्नतः ॥ २६ ॥ निषिद्धातित्रवाक्यातिशूद्राणां योषितां तथा ॥ शूद्रमुखेन कर्तव्यं
श्राद्धं कर्म यथाविधि ॥ २७ ॥ श्राद्धं कुर्यात्तु शूद्रस्तु श्रुत्यं कुर्यात्पुनराटकं ॥ ललाटे तिलकं दद्यात्तिर
शांयति रोगताः ॥ २८ ॥ शूद्रस्तु तिलकं कृत्वा श्राद्धं कर्म वाचरेत् ॥ निष्कृतं द्रुवेत् श्राद्धं पितृणां नोपतिष्ठ
ति ॥ २९ ॥ यो यस्य विहितो धर्मो तेन धर्मेण कारयेत् ॥ विपरीतं माचरेत्तस्मात्किं हि सति गच्छते ॥ ३० ॥ त
िलकेतविना संध्यादिलकेतविना जयः ॥ तिलकेतविना श्राद्धं तत्सर्वं निष्कलं भवेत् ॥ ३१ ॥ अंगव ॥ २॥

गङ्गा हिं गाश्रुतैलं गादाविदो सथा ॥ सदाश्रुत्य सुखा ज्ञेयाः एष धर्मो व्यवस्थितः ॥ ३२ ॥ अन्ये च बहवो धर्मा
 देशे देशे व्यवस्थिताः ॥ ते ते धर्मा सदा कार्या व्याघ्रस्य वचनं यथा ॥ ३३ ॥ आदृक्काले तथा दाते हो मे देवार्ध
 ने तथा ॥ विधिर्वर्तिले कंकुयी नृदा वाचं दननेन वा ॥ ३४ ॥ धारयेद्दूर्ध्वं पुं दुं च स्नानां ते विधिर्वचनतः ॥ तर्प
 यो होमकाले च सायं प्रातः समाहितः ॥ ३५ ॥ तिर्यक् पुं दुं न कुर्वितया व हो मे समाचरेत् ॥ शिं ङा गंधातुले
 पेन माज्जीरोक्षिष्ठमोजतात ॥ ३६ ॥ संमर्जनी रजो स्पर्शतया श्रुयिष्ये वा ततः ॥ स्वस्वपदं शतं दृष्टुमाग्य हीनो भ
 वेन्नरः ॥ ३७ ॥ शुभं सुवर्तं विप्रैश्च जायैरुक्तं लक्षणं ॥ ललाटे यैः कृतं नित्यं स दो चंदनैर्भिः ॥ ३८ ॥ धारयेद्दूर्ध्वं पुं दुं च स्नानां ते
 सविशेषतः ॥ गृहागम्य होमांते भस्म तत्र त्रिपुंड्रं कं ॥ ३९ ॥ स्नात्वा पुं दुं सदा कुर्या
 होमं कृत्वा तु भस्मता ॥ वृद्धा वपि च चाभ्यंगे विवाहे चंदनादिता ॥ ४० ॥ ऊर्ध्वं पुं दुः सदा कार्याः श्रौते स्मार्त्वे
 च कर्मणि ॥ सूतके समनुप्राप्ते वज्रं तीयः पृथक् ततः ॥ ४१ ॥ मन्त्रिका चंदनं भस्म तथा तोयं चतुर्थकं ॥ एभिर्द्रव्यै

व्या०

॥३॥

यथा कालं तिलकं तु समाचरेत् ॥४२॥ तर्ज्यां ^{रि} धृतं रौप्यं वस्त्रं गुंथि श्रु मूर्ध्नि ॥ भोजने मैथुने कंभू
जैष्णव्याकं छे समाचरेत् ॥४३॥ शिखा बंधं विमुक्त्वा अहस्य प्रहस्य तं स्मृतं ॥ तं करोति समूढा ततो दन्तं
केशदूषितं ॥४४॥ पाशुखोदशुखो वापि कुर्याद्वाचमनं तथा ॥ पशुमेयुनराचामेदस्मिन् स्नानमाचरेत्
॥४५॥ गोकर्णकृतहस्तमायमाचरेत् जं कंथि वेत् ॥ तत्पूतमधिकं चैव तर्जुलं रुधिरं भवेत् ॥४६॥ अनु
मिरकेताभिरादित्वाभिरर्चतः ॥ वस्त्रेण वा स्नतीर्थे तदृष्टिपूताभिराचरेत् ॥४७॥ अंगुष्ठगतुसं
ज्यमध्यमा ५ कंठकंठतालुगाभिः श्रुयथा संख्यं द्विजातयः ॥ स्त्रीशूद्रावास्त्यसंस्पर्शमात्रेणापि विमुच्यतः
॥४८॥ ५ मध्यपर्वर्च ॥ योजिता ग्रे तथा वैवसो वै गोकर्णकः स्मृतः ॥४९॥ मुक्ता गुंठकतिष्ठभ्यां त्रिः पिबेत्
वस्त्रतीर्थतः ॥ साक्षादीवास्तुते संभुक्कारभ्यापसर्पणे ॥५०॥ आचोतः पुनराचामेदसौ पिपरिधाय
च ॥ ५ ध्वजानुसूताचामेदेकपाण्यादतेन च ॥ तथैवावृतहस्ततानापरिज्ञातहस्ततः ॥५१॥ आपस्पर्शतका ॥३॥

पत्ता २

मेतुतर्जन्त्यातुस्यशेजुहं॥तजुलंतु^{वे}पिद्विप्रःसोमयातेनतत्समं॥५३॥आपःकरतलैःस्यहातेनाचा
 मतिर्याद्विजः॥सुरापिबतिवैव्यक्ताव्याघ्रस्यवचनंयथा॥५४॥पीतोश्चिहंपादनीतौचैरोषंपिबति
 पजुलं॥तजुलंतुसुरातुल्यंपर्युश्मकरंविता॥५५॥कंस्येतायसपात्रेपात्रयसीसकपित्तैः॥
 आत्रांतःशतकूलोपिकदाचिन्नैवशुध्यति॥५६॥कटिमंडलमावत्यानाभ्यंतर्दक्षिणोत्तरैः॥क
 दादशपिंजूलंपुराणंश्रापुपुन्यते॥५७॥एकराशिगतौस्यातांयदागुरुतिशाकरौ॥सायोर्णमासीमह
 तीसर्वपापहरासता॥५८॥आदिकेसमतुप्रापेत्प्राशौचंयदिजोयते॥आशौचेतिच्यतिजातेन
 त्रश्राद्धंप्रदीयते॥५९॥अनययाचयानारीभर्तृपिंदेतयोजयेत्॥यादिजीवतिभर्तृचश्रुत्यादिभि
 श्वयोजयेत्॥६०॥पितामहेजीवतिचपिताचमियतेपदि॥देहमात्रात्रयःपिंशत्यपितामहपूर्वका
 न्॥६१॥त्रिवापितामहोयस्यपितायजनविद्यते॥द्वौपिंशवेकतामातौह्येकसित्प्रपितामहे॥६२॥

व्याघ्र०

॥४॥

आर्घ्याजानि चत्वारि गंधमाल्यैस्तु सतो च वेत्त। ये समाता इत्युच्ये तया च संस्थां यौ न ये त्रिषु ॥ ६३ ॥
पश्चाद् आर्द्धतुतिर्वस्य तर्पणं तु दिते दिने ॥ सकृन्महालये आर्द्धपरिहृति तिलोदके ॥ ६४ ॥ दरी आर्द्धगया
आर्द्धे आर्द्धे चापर्यक्षके ॥ तां बल चर्वणे दोषो व्याघ्रस्य वचनं यथा ॥ ६५ ॥ भोजनोत्तरं विषयमेतत् ॥
ब्रह्मवादीस्ये चांते दर्शे मध्ये तथैव च ॥ महालये च पिंडांते वैश्वदेव चतुर्विधं ॥ ६६ ॥ आर्द्धकृत्वा तं
विधिवत् वैश्वदेवादि कंततः ॥ ब्रह्मयज्ञं ततः तर्पणं तु तिलैर्विना ॥ ६७ ॥ स्वाहातीरं समागत्य ह्य
यविश्वकुशाने ॥ संतर्पयेत्पिह सर्वा स्वाहा वसुं च धारयेत् ॥ ६८ ॥ सहो ह्यसमुपनां कुर्यादेवापि तं
सथा ॥ एवमेकं तु गोत्राणां कुर्यात् ब्राह्मणतो भवेत् ॥ ६९ ॥ एहं गोत्रं ब्राह्मणं कुर्यात् सर्वतो द्विजं ॥ या
सर्वत्का सुकायीति वर्जनीयाः प्रयत्नतः ॥ ७० ॥ वेदज्ञातो द्विजातीनां कुर्याद्ब्राह्मणतो भवेत् ॥ एकगोत्रं
द्वितीयं तु तृतीयाति तथैव च ॥ ७१ ॥ एकगोत्रं ब्राह्मणां पृथक् गोत्रं तथैव च ॥ कुर्याद्ब्राह्मणं द्विजातीयं

नोन

॥४॥

महालयपुसिद्धये ॥ १२ ॥ वातपुस्ययतीतांतुवस्यारिसयैवच ॥ कुर्याद्वादि केतस्य व्याघ्रस्य वचनं तथा
॥ १३ ॥ पूर्वेषुः सपिता विप्रो वा स्यात्कतं कं यथा ॥ आनुज्ञायतां कार्याधिक्यो कर्तुं यथा ॥ धिवि ॥ १४ ॥
पूर्वेषुः सपितं विपुं यजुः साखंतथौ वच ॥ गोत्रनामे समुच्चार्य व्याघ्रस्य वचनं यथा ॥ १५ ॥ गायत्र्या स्था
नमास्यं सिध्यं मंडलं तु विधीयते ॥ गायत्र्या गोमयतस्य मंडलं कारयेद्भुवं ॥ १६ ॥ गायत्र्या वसुमस्य
नं मंडलं कुरुते यद्दि ॥ मंडलतो यमादाय कुशतिलासथैव च ॥ १७ ॥ मंडलं वा ह्यमात्रं च कुर्याद्देवाद्
कमणि ॥ देवकार्येषु सवत्ररतिमात्रं पुरास्यते ॥ १८ ॥ गृहस्योत्तरतो भागे कुर्यात्तु गोमयमंडले ॥ उत्तरे
मंडलं दैवं दक्षिणे येत कंतथा ॥ १९ ॥ रात्रिहस्तव्यवधाने मंडुदेवकारयेत् ॥ २० ॥ पूर्वेषु चं वद्विकरं
रातांतथोत्तरं ॥ २१ ॥ चैव धनप्रदं च ॥ धनसंयं पृथुमतसुवेन मृत्युप्रदं दक्षिणतः सुवेन ॥ २२ ॥ याद
प्रक्षालनार्थाय द्वौ विप्रौ प्राप्नुवस्सिद्धौ ॥ इदं शुभाशुभाविप्राः स्वयं वै दक्षिणमुखः ॥ २३ ॥ यादप्रभतिम्

व्याघ्र०

॥५॥

धीतं देवातां युजतं भवेत् ॥ शिरः प्रतिपादं तं पितृणां पूजनं भवेत् ॥ ८२ ॥ अहं काले यदा पत्नी वा मे वारि
प्रदाय वेत्ता ॥ पितरस्तस्य गृहीतुं यावद्वर्षं शतं तिष्ठेत् ॥ ८३ ॥ कंठ्यादाने विवोहे च प्रतिष्ठायां शकं मणि ॥
सर्वेषु धर्मकार्येषु पतिदक्षिणतः स्मृता ॥ ८४ ॥ दक्षिणे वसते पत्नी हवते देवता चर्तते ॥ शुश्रूषारतिका
ले च वासभागो प्रशस्यते ॥ ८५ ॥ जातकर्मोदिकार्येषु संस्काराणां कर्मकर्तृश्च दक्षिणे ॥ तिष्ठेद्दरस्य वामे ॥
च विप्राशीर्षं च तं यथा ॥ ८६ ॥ त्रिषु स्थानेषु सां पत्नी सर्वो भागो प्रशस्यते ॥ पादशौचे पितृणां च रथा
रो हेरुतौ तथा ॥ ८७ ॥ आद्वेयत्नी च वासां गोपादप्रक्षालने तथा ॥ तां दीप्य आद्वेयसौ मे च मध्वपर्वे च दक्षि
णे ॥ ८८ ॥ एकवसुतुयानारी शुक्ले केशातथैव च ॥ ललाटे कुंकुमं दद्यात्तिराशाः पितरोगताः ॥ ८९ ॥ मुक्तं
केशातुयानारी रक्तं वसुंधरा ति च ॥ हसते रुदते चैव तिराशाः पितरोगताः ॥ ९० ॥ आद्वेयजेजवे होतु
वैश्वदेवे सुराचने ॥ त्रिपुंड्रं धारयेच्च स्तुतिराशाः पितरोगताः ॥ ९१ ॥ अगम्यागमतो वेता सत्यं मार्गं यथा ॥ ५ ॥

कर्तुं अद्वेयजेति चेत्तिष्ठेद्दक्षिणे वरस्य च

तं मर्चयं प्रशुभामुखं अथ सव्यं पितृस्थानं मर्चयेदक्षिणामुखः ॥७॥ आहारं भेदवसाते च पादशौचे
तथार्चते ॥ विकरोपिं डदाने षडुसत्राचमनं स्मृतं ॥८॥ स्वागतं स्वसिवचने गोत्रशेषे प्रदक्षिणे ॥ अ
र्धे च दक्षिणादाने षडुसव्यं विधीयते ॥९॥ प्रातःकाले शुचिः सातः पाकनिष्यति रातः ॥ गृहं तिष्ठति पितृक
र्षाणि मुनीनां सर्वतो द्विजः ॥१०॥ अयुजामियते भर्तुः गोत्रजाता यता दायतः ॥ स्त्रीणां च कुरुते श्राद्धयुजा
भावेति सर्वथा ॥११॥ स्त्रीणां तु कुरुते श्राद्धं गोत्रमुद्योरणं कथं ॥ अमुकगोत्राभार्तुश्रुतिज्ञापिता मोह
यच ॥१२॥ उत्तरीभावे च वसुं सव्यापसव्यकर्मणी ॥ गोत्रनामस्वधाकारैः भर्तुः श्राद्धं तु कारयेत् ॥१३॥
अयुजामियते भार्या भर्ता कुर्याद्यथाविधि ॥ तामगोत्रे समुद्यार्थसरस्वत्यादिनामभिः ॥१४॥ पूर्वसर
स्वतीनामे द्वितीयं गोत्रमीतथा ॥ तृतीयं यमुना नामि कुर्यात् श्राद्धं च तत्पतिः ॥१५॥ पितामहोऽश्व
त्तंते पिता च मियते यदि ॥ द्वौ पिंदौ चैकनामाता वेकं च प्रपितामहं ॥१६॥ अयुजस्पितृव्यस्य ज्ये

सोधपत्र

६॥

पाति ४

हस्यश्रातुरेव च ॥ कुर्याच्चिपुह्वंश्रादन्तैकोदिहं प्रथमं च ॥ १७ ॥ आसनावहने चैव द्विजो गुह्ये सथै
व च ॥ अर्धगंधानुसंकल्पदेवपूर्वाणि स ददा ॥ १८ ॥ विप्रप्रदाक्षिणां व्याजयाशी स्वसिवा
चनं ॥ श्रादं च दक्षिणा दत्तं स दसव्यं प्र च दत्ते ॥ १९ ॥ अप सव्ये तनुजातः सव्ये नैव तद्दो मये
त ॥ अप सव्यं पुनः कृत्वा पितृषो जेषु दीयते ॥ २० ॥ कुशेषूतान पाणिं सुखा दत्ति द्वे घृतं सुते ॥
शेषं देवाय दातव्यं पितृभ्यः स दत्तं तरं ॥ २१ ॥ सव्यं यक्षो सनुजातो ह्यल्यं च जु हुते हविः ॥ सागिर
जि मृत्वे दद्यात् द्विजपाणौ तिराजितक ॥ २२ ॥ सागितके रति पूर्व तृपित पूर्व मन्त जितके ॥ अज्जो के
रण शेषा न वि श्वे देवाय हुयते ॥ २३ ॥ ५ तिलै सुत र्पणं कुर्यात्पितृदा सोपजायते ॥ ३० ॥ कत्या
यां तु गते भानौ पितरौ यांति स्वर्गहे ॥ पितृलोकं परित्यज्या वा व हृष्टि क दशनं ॥ ३१ ॥ चंदना गुरु
कपर्पूरकुं कुमं च प्रदाययेत् ॥ अश्रु मेध कलंतस्य पितृणां तु विलेपने ॥ ३२ ॥ रविशुक्रजयोद

सोध

पत्र

॥ ६ ॥

श्यां सप्तम्यां तिथि संध्यो तिलतर्पण संयोगात्तुल्यं रुधिरं भवेत् ॥ ३३ ॥ अथाहं पात संजातौ ग्रहणे
 चंद्रसूर्ययोः तवातिथिदोषो सिक्कुर्याच्छुतिलवर्तणं ॥ ३४ ॥ गुगुलं च तयुक्तं च यो दहेत्पितृयुगे ॥
 अश्वमेधफलतस्य धूपदाने तथैव च ॥ ३५ ॥ आवाह तौ गौ करणे विकरे पात्रयूरे ॥ तसि यश्च
 न कुर्वीत त्यामेहे मे कथं च तं ॥ ३६ ॥ मातापि जौ रे कर्हि ते अथाहं श्रुयदा भवत् ॥ यथै संयेत् कंश्रा
 हं मातृकं च ततः परं ॥ ३७ ॥ अगौ करणमेकं स्यात्पि रदानं तथैव च ॥ पि रत्रयं तयो र्दयं पि श्रु व
 स्ये हति ॥ ३८ ॥ यद्येकं कर्तुं कंश्रा हं मने कतां विधीयते ॥ वैश्वदेवं च तं त्रं स्यात्प्रथम्या कंत विध
 ते ॥ ३९ ॥ असं कल्पितं च यद्ये नं पाणिना स्पृशते यदि ॥ जंय से तर कं या ति दा ता भोक्ता पि ता त
 था ॥ ४० ॥ मम येषु च पात्रेषु मत्तिका चंदनेन वा ॥ दत्तेनैव कृतो धूपः निराशाः पितरोगताः ॥ ४१ ॥
 भोजने तिष्ठमाने च स्वसिं कुर्वेति ये द्विजाः ॥ भुजं पितरं संधां च यमासौ छिद्य भोजिनः ॥ ४२ ॥ अकृत्वा

व्याघ्र०

॥७॥

भास्मा मर्थादायः कुर्यात् करशोधनं ॥ आसुरतद्विषादं पितृणां तोषति ॥ ४३ ॥ मावा सध्वं ज्यो
ज्यासुः पितृपिदेषु वर्जयेत् ॥ वास्यणां तोषया मघंतया मावा ॥ गतिपिंदयोः ॥ ४४ ॥ पूर्वमयोशानं
ग्राह्यं पिंदुदातं तथैव च ॥ कुर्याद्देमात् कंश्राद्धं न रक्त्वा सहितो सुतः ॥ ४५ ॥ विकरंति क्षियेद्द
मौ वास्यणां तातुतः ॥ कुर्यात्पिंरुतसता नाना रक्त्वा सहितो सुतः ॥ ४५ ॥ विकं वास्यणां भवेत् ॥ ४६ ॥
हस्तप्रहातनादध्वं दौहसौ यात्रधारणे ॥ अने रक्षिणं त्याज्यं तदंतं वा मम संजेत ॥ ४७ ॥ अयोशा
नं क्षियेत्याणे पिंदुदातं तथैव च ॥ यजुः शाखा तु देवानां पितृणां पीतिवर्धने ॥ ४८ ॥ यजुं शाखा
पूर्वतो पिंदुरुक्कशाखा तु तर्पणं ॥ सोमवेदस्तु सोमं च श्राद्धं तु कुरुते यदा ॥ ४९ ॥ वसुधुगं तु
योदघादेकैकं वा पृथक् पृथक् ॥ अशक्त्वा दीयते ह्यल्पं किंचिच्छक्त्या नुसारतः ॥ ५० ॥ पूर्व
ववद्विकरेभूमे पिंदुदातं तथैव च ॥ कुर्यात् श्राद्धं विधितं स्य निराशा पितरोगताः ॥ ५१ ॥ मार्जने ॥ ७ ॥

तर्पणं श्राद्धं न कुर्याद्धारिधारया ॥ मोहाद्वा कुरुते यस्तु स विप्रो न के वृजेत् ॥ ५२ ॥ उष्ट्रो दकं वृथा
स्रातं वृथा जाय्यं सर्वं दिक् ॥ मूर्खस्य तु वृथा दातं वृथा श्राद्धं सदृशिणं ॥ ५३ ॥ दशकं वापि वेदा
या गा यज्या श्राद्धं भुक्नुहि जः ॥ ततः संध्यां शुया सीत तज्जपा मुहुया हविः ॥ ५४ ॥ दंतधावत ताव
लं सेह स्रात मभोजनं ॥ रथो षध परान्नं च श्राद्धं कस्य सर्वं जयेत् ॥ ५५ ॥ पुनर्भोजन मध्याह्नं भा
रध्वयत मैथुनं ॥ दातं प्रति ग्रहो होमः श्राद्धं भुक्त्वैव वर्जयेत् ॥ ५६ ॥ पितृभ्यो ह्येव मायां च दधु
शुमथतं भवेत् ॥ गोमोसं तद्वत् विद्यां ततः क्रवं सुरासमं ॥ ५७ ॥ दक्षिणार्धं कणं भिक्षात्त वणं व्यंज
नादिक् ॥ सुवीरोगतिर्न दातव्यो यापि दान्त्रतिर्वदेत् ॥ ५८ ॥ भागितेयं च स्य पतिदौहित्रं दुहिताप
तिं ॥ पुत्र्या सैत्तनाति कामोक्षि मितं हि विना ॥ ५९ ॥ भागितेयो दशविप्रैश्च दौहित्रैः शतमुच्य
ते ॥ षष्ठ्यभर्तु सहस्रे मुखनंतो दुहितायति ॥ ६० ॥ वेदपूर्णं मुखं विप्रं सुभुक्तं मयि भोजयेत् ॥ न तु

॥८॥

मूर्खो निराहारः शूत्रमुपवास्य पि॥६१॥ स्वगोत्रप्रवरेभिन्ने विधुरोगामयात्रके॥ आदृतं च
न दातव्यं पत्नी वंधो सहोदरे॥६२॥ स्वगोत्रप्रवरेभिन्ने विधुः अपुत्रको यशुश्चैव व्याधितो ल्या
पुरे वच॥ वृत्तिहीनश्च मूर्खश्च द्विप्रार्द्धं तदीयते॥६३॥ काले कर्म कुर्यात् काले तिष्ठति देव
ताः॥ परमेकाहुतिः कालेना कालेकोटि संख्याया॥६४॥ अकाले कुरुते कर्म काले प्राप्ते करो
ति न॥ कालातीतं तु यत्कर्म धर्कतं तद्विनिर्दिशेत् दया अयेक्षितं तयो दद्यात् प्रार्द्धं यमुप कल्पि
तं॥ कृपणो मंदबुद्धिस्तु तत्राद्वकलभागभवो॥६५॥ भाजनं कदलीयत्रैवा सभागगुमाहि
तः॥ अगृह्येदक्षिणे भागे भुक्त्वा चांद्रायणं चरेत्॥६६॥ नित्यं प्राद्वेच तीर्थे च भोजनं वलि पूर्वकं
॥ अत्या प्राद्वेषु सर्वेषु तव लितैव च हतिः॥६७॥ आत्ममाता महः पत्नी दुहिता च स्वसा तथाः॥
पितृस्वसामा तृषसा त्रित्येवं सप्त गोत्रैः॥६८॥ मृत्तिका गोशृङ्ग दध्ना तु पवीतं तथोत्तरी॥ दत्वा

॥८॥

श्रुये ॥ ताता विधे धुपाये वरता नित्यं मदीहृता ॥ ८३ ॥ आसी मां तो तयूर्वेण तां वलं भक्षये द्विजः ॥ त्रयसे
 नरकं याति दाता भोक्ता पिता तथा ॥ ८४ ॥ शिला तले पटे पात्रे रोमकुपे तथा भुवि ॥ ते तिलाः कमिभिस्तु
 ल्या ततो यं रुधिरं भवेत् ॥ ८५ ॥ अंगुष्ठमूल मध्ये तु वा मभागे य भागिति ॥ ते तिला मेरुणा तुल्यास्ततो यं
 सागरो यमं ॥ ८६ ॥ आयः कस्तिलैर्देघात्माता पित्रोश्च ये हति ॥ आदौ च यत्रुषा दद्यात्पश्चात्तत्र ह च
 सामगाः ॥ ८७ ॥ सकोरसूतं के विद्यातवकारे रिपुवर्धनं ॥ हकारे वस्त्र हत्या च दद्यात्तुतिः कुत्र दीयते ॥ ८८ ॥
 धर्कं क्रमं स मुच्यते दीर्घं दद्याद्विजो तमं ॥ आयुरारोग्य मे श्रुयं लभते काममी सितं ॥ ८९ ॥ स्नानतो वरुणः
 शक्तिर्जुहोति र्थं तक्षयं ॥ जयतः क्षीण मायुष्यं तस्मान्मोतं त्रिषु स्मृतं ॥ ९० ॥ श्राद्धे यजे विवाहे च दीप्ता
 या मागते गुरौ ॥ तिष्ठत्यक्षालनं कुर्यान्निराशाः पितरौ गताः ॥ ९१ ॥ तिष्ठत्यक्षालयेत्यादौ देवैषि ज्येष्ठकर्मि
 णि ॥ देवा हविर्न गृह्णाति कव्यं च पितरस्तथा ॥ ९२ ॥ तं रत्नस्यो तरे भागे कुर्यादावमं तं द्विजः ॥ ततो यं जा

व्याख्य०

॥६॥

नि४

हवीतोयं मत्पत्ररुधिरं भवेत् ॥३॥ तथा मंडला पूर्वतो देवो पितृ प्रासयोतरो ॥ दाता कुं सविं इशा त्थे प्रा
देत्वा च मत्तं भवेत् ॥४॥ हस्तप्रक्षालना दध्वा पाणिभ्यां पात्रधारणं ॥ संकल्पे दक्षिणे त्राज्यं भुक्तौ वा मंस
मुत्सृजेत् ॥५॥ ब्राह्मणा नामा सतं वसुंतिलमिश्रं तथैव च ॥ पितृप्रादे च देवादि कां सा तां तवर्जयेत्
॥६॥ सव्यं तु देवता स्थाति रगिरग्नौ करणं कुर्या मुखे च ये त्वके ॥ तदन्तं देवे दातव्यं पितृणां तदन्तं
रां ॥७॥ अग्नौ करणरोषः तु पितृपात्रेषु दीयते ॥ प्रतिपाद्य पितृणां तु नो दद्याद्देवैर्विके ॥८॥ ये तु पा
णितलं दत्तं पूर्वमश्रंसु बृद्धयः ॥ पितरस्तन्तु गृह्णन्ति शेषान्तं तलभं ति तो ॥९॥ अर्घपात्रस्थिता दर्भा
ब्राह्मणे ज्ञानदुर्वलः ॥ स्वयंगृह्णन्ति सिये घसु सभवे पितृघातकः ॥१०॥ पाणौ होमे च ये दर्भा पात्रा
दध्वा स्मृतिक्षियेत् ॥ पितरग्नौ च ते दत्त्वा दहन्ति पितरस्तथा ॥११॥ न जीव पितृकः कुर्यात्प्रादं मातृक्ष
या दते ॥ क्रते तु तव सी प्रादं मते तं तु विलु विलुप्यते ॥१२॥ न दायां भार्वा वदिते माता पित्रौ क्षये हति ॥६॥

गुणाद्याविप्रायकुलेजायेतथोतते ॥७०॥ अतो हुते देवस्य पितरस्त्राहिजेतर्पणेः ॥ भूमिस्थः पिंङ्ग
 नेतनारक्या विकरेण तु ॥७१॥ एकपंक्षुपविष्टो नांवात्प्राणां प्राद्वभोजते ॥ भक्ष्यभोज्यं समं देयं
 इक्षिणा हनुसारतः ॥७२॥ यजुषां पिंङ्गनेतवद्वाहिजेतर्पणेः ॥ प्राद्वशब्दाभिधेयस्या रभयं सा
 गायितं ॥७३॥ स्वशाखोक्तं परित्यज्य पराशाखोक्तमाचरेत् ॥ अयमाणसुषिं कृत्वा खेधेत मसिमजु
 ति ॥७४॥ पात्राणि चात्तये प्राद्वे स्वयं शिष्यो यवा सुतः ॥ तस्यो भित्तं च वालेत नावं सजा कथं च
 न ॥७५॥ त्वेयं भाजं श्रुतुं ध्यायि त्राद्याः पिंङ्ग भाजितः ॥ पिंङ्गः सप्तमसेषां सायिं ग्रंसापवोरुषा ॥७६॥
 पशुपाणि तले दत्तं पूर्वं मश्रुं त्यबुद्धयः ॥ निरान्नगः पितरो यान्ति शेषान्नं तत्त भंति ते ॥७७॥ केतकी जा
 तिका चैव वरीकरवीरकैः ॥ विस्वदर्शनं स त्रेण विराशा पितरोगताः ॥७८॥ कुष्माण्डं महिषीक्षी
 रमाठक्यो राजसर्षपाः ॥ मसूरा च रावणकोष्ठी च वडं ते प्राद्वघातकाः ॥७९॥ आचान्तोप्यशुचिसा

॥८॥

वस्त्रावत्यात्रमुत्तु धृतं ॥ ५४ ॥ ते व्यशुद्धिस्तान्नोपयते मही ॥ ८० ॥ गत्यातिशिशुदेवातायतीता
वस्त्रचारिणं ॥ पितृपाकोनदातव्योयावपिं दुस्ततिर्धयेत् ॥ ८१ ॥ शिखायात्रंतयापिं दान्यर्वयश्च
तोतयेत् ॥ अनेनविधिनाकार्यपितृणां दत्तं मक्षये ॥ ८२ ॥ ब्रह्मचंभोजयेब्रह्मपितृस्नानेषुसर्वदा ॥
श्रीत्रियंसतगुणाधंचपितृख्यातंचमातृतः ॥ ८३ ॥ ब्रह्मचंभोजयेश्चाद्यायाजुषैः सामगैस्तथा ॥ आ
क्षयंतद्रुवेश्चादं पितृणां तोयतिष्ठति ॥ ८४ ॥ ब्रह्मचंभोजयेत्तत्रिनाश्चादंयेकुर्धयत्पशोः खितः अज्ञाताकुर्व
तांतेषां पितृणां तोयतिष्ठति ॥ ८५ ॥ दौदेवौयर्वदाख्यौऽत्रावजुसामवेदिभिः ॥ क्रामातृश्चादंनियोक्त
व्याः व्याघ्रस्यवचंतयथा ॥ ८६ ॥ अथवाहोविश्वेदेवौपितृस्नानेषुब्रह्मचं ॥ पितामहेचयजुषंसाम
गंयुपितामहे ॥ ८७ ॥ अनेनविधिनाश्चादं कृतमक्षयतां व्रजेत् ॥ उक्तंलक्षणकंचस्यास्वशाखंभोज
यत्ततः ॥ ८८ ॥ ब्रह्मचंयजुषंचैवसामगंचगुणातितां ॥ अहंकारेणसंयक्ताश्चादंतन्निष्कृष्टंभवेत् ॥ ८९ ॥ ॥८॥

भंत्येसाशवचोऽलस्यरतिस्वरकाकयोः॥ रागसेचमुक्तेवकुर्वीसातममंत्रक॥ ८१॥ अपत्नीकप्र
 दासीचयस्यभायीरजस्वला॥ आमश्राद्धप्रकुर्वीतवर्जइत्यालयेहति॥ ८२॥ ब्रह्मवादेऽस्येचोतेम
 ध्येनुद्वतियर्वणितेवैश्वदेवोविधीयते॥ ८३॥ ओदनेयरमासेचद्रोणमासाद्यमूठधीः॥ धृतेन
 पूरयेद्यस्ततश्चतंसधिरंभवेत्॥ ८४॥ दशमीद्वादश्योःश्राद्धेद्यमार्कयोःसंक्रमे॥ असेतकेतुयोमु
 क्तेतदाचांद्रायणं चरेत्॥ ८५॥ अजितनाभस्मतात्रैवसंवेतस्यलिलेतवा॥ दीपेतद्वारमार्गेणघट्टिध्याति
 चपंक्तयः॥ ८६॥ तिलकेनविनाविष्टोपुण्यस्त्रीकुंकुमंविना॥ द्वावेतौगर्हितौलोकेदेवेष्वेचकेर्म
 णि॥ ८७॥ यागं दानं च होमं च स्वाध्यायं पितृतपं॥ भस्मीभवतितसर्वमूर्ध्वयुद्धंविनाकृतं॥ ८८॥ वि
 नायज्ञोपवीतेनविनावद्वशिखेतच॥ तुत्तरीयंविनावर्षिकृतंतैवतत्कृतं॥ ८९॥ पूर्वतोसर्वदेवंश्वदक्षि
 णेपितरसथा॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनवासेगंदूयमुत्सजेत्॥ ९०॥ हसयात्रेचधौतेचक्रियतेयंकिंकारणं॥

व्यास०

॥१०॥

प्रागुदीची विवाहे च प्रती विदक्षिण सथा ॥१॥ आनंदिता जये हो गधीति कुतस्तुति संगिणः ॥२॥ आय
वा मरे व्यं च आदोषो न लिप्यते ॥३॥ कत्यादा ते पिंड दानं विप्राणां पादसिंघतं ॥ आसनायां च भा
यीयां कौवले त कृतं चथा ॥४॥ पतिं वा व्रमते विप्राणां पादतारी साहंकारं तथैव च ॥ तदसेतन भुंजी
त आह काले वेवर्जयेत् ॥५॥ अता श्री सयसे ये हि ज रुपा पराहसे ॥ तस्मै आहानि वो दद्याद्रूपसेभ्यः
प्रपद्ये वि ॥६॥ छतही तं तयो भुंक्ते तरस्काहुति पंचकं ॥ पशून्तु यो भुंक्ते हि जश्च द्रव्यो भरेत् ॥७॥
इहुरायः कलं मूलं पयसा वृत्तमौषधं ॥ मसयि त्वापि कर्तव्यं देवाग्निं पितृ तर्पणं ॥८॥ गुरुत्वं हि
हि जातीनां वर्णाणां वा स्रष्टा गुरुः ॥ गुरुः सृष्टां पतिः साक्षा सर्वस्याभ्यागतो गुरुः ॥९॥ सर्वमन्त्रमुपा
दाय सतिलं दक्षिण मुखं ॥१०॥ छल सन्निधौ पिडां रक्षाद्वे पितृ यज्ञवत् ॥११॥ पादप्रक्षालना वृद्धेया
वद्विप्रसिर्जतं ॥ तावत् आ प्रकुर्वीत ता शौचं तत्र सूतकं ॥१२॥ यजुसां पिडा दानं च माषान्तं ये परि

॥१०॥

त्यजेत् ॥ स सर्वोत्तरकं याति तिराशाः पितरोगताः ॥ ११॥ प्रागादिप्रपगंतस्य विति वाजसने पितः ॥ ३६
 गादिदाक्षिणांतं देवे पित्र्ये च कर्मणी ॥ १२॥ एकलिंगे करेति सक्रमयोर्मद्वयं स्मृतं ॥ पंचायात
 दशैकसिन्नुभयोः सक्रमतिक्ता ॥ १३॥ एतत्तशोचंगदृष्टस्य द्विगुणं वृत्तचारिणः ॥ त्रिगुणं
 वानप्रस्थस्य यतीनां च चतुर्गुणं ॥ १४॥ संध्याहीनोऽपुत्रिर्नियमतः सर्वकर्मसु ॥ इहं जन्मनि शु
 द्रहं मताऽकोदके सप्ताहाद्विजः शुद्रहमायुयात् ॥ ३६०॥ द्रव्ये वथा स्नानं याजाय मवैदिकं ॥ १६॥
 अश्रोत्रिये वथा दातं वथा श्राद्धं मदक्षिणं ॥ श्रुतिस्मृतिविरुद्धं दद्यात्तदपि सर्वथा ॥ १७॥ ३
 प्लंघयति यः संध्यां स याति नरकं कुरुवं ॥ तस्मान्न लंघयेत् संध्या त्रिकालेषु द्विजमन ॥ १८॥ भक्त्या
 वैश्वदेवं तपे भुंजंते द्विजाधमाः ॥ वथा ते नानुपाकेन काकयोनिं व्रजंति ॥ १९॥ स्वयं वाप्यच्यते
 पाकः पत्नी वाप्यच्यते यदि ॥ पुत्रेण वाप्यच्यते यदि ॥ सप्यं पाकः स उच्यते ॥ २०॥ ५-२५ शाते शुद्रसं

व्या०
॥११॥

यर्केचोदात्तादिप्रदर्शने॥ रोदनेव्याकुलेदेशेनपठेतामहालये॥२०॥ ५ मातृयाकंतुभंजीया
तृसीयाकंतुविशेषतः॥ आत्मयाकंयवित्रं च व्याघ्रस्यवनंचेयथा॥२१॥ नक्त्याधिभार्या
नशक्येतश्राद्धयाकेषुकारणात्॥ दृष्टिपूर्तंसमंतोषंदरिद्रमजहंतथा॥२३॥ क्रियतेयाकंत
याकंचोत्तगोत्रजा॥ विधवाचतथाबंध्यागर्भस्थवाचदमुखी॥२४॥ एतयाकंतभंजीतपि
तृणोत्तयतिष्ठति॥ श्राद्धान्तयाकेविधवापरसीनत्प्यतेवैपितरोनदेवाः॥२५॥ तौदकेनै
वचाभ्येतनान्नेनैवकदाचन॥ वित्राद्वतिर्वलिं चैवतयात्श्राद्धमुक्कटिजः॥२५॥ तीर्थयात्रा
विवाहेषुसंगमेहेतालये॥ उपतीतोसर्जनेषुस्पर्शदोषोनविधत्ते॥२७॥ सूतकान्तंतवश्राद्धं
मासिकान्तंतथैवच॥ हीनाचारदिज्ञानंचभुक्कचोदायणंचरेत्॥२८॥ आसनेपादमूसढो
प्रत्यसंतवणंतथा॥ मुखेनधर्मितंचान्तंतुल्यंगोमोसमक्षणा॥२९॥ समीपस्थानतिर्जस्येवा ॥११॥

स्यान्वेदधारगानादने श्रौतकाले चतुर्लक्षं तिष्ठत्वं भवेत् ॥ ३० ॥ पूजयेत् श्राद्धकालेषु यतिं च
 वृक्षचारिणं ॥ विप्रान्द्वरते कथापितृमातृगणैरपि ॥ ३१ ॥ आसंज्जगत्तं विप्रं विवारयति दर्शितः ॥
 वृक्षहत्यामवाप्नोति श्रूयते पुजायते ॥ ३२ ॥ आसंजितसूयो विप्रो भाक्तुमत्यजगच्छति ॥ नरका
 णाशतंगत्वा रात्रौ लेख्यि जायते ॥ ३३ ॥ सयविजैः न हस्ते न दद्याद्द्विजैः न लेख्यतं ॥ दशतिथिदिमूढात्मा
 तिरसापितरोगताः ॥ ३४ ॥ अतनिकस्य विप्रस्य यदन्तर्दीयते करे ॥ तदन्तं प्रक्षिपेदग्नौ मुक्ता चंद्रा
 यणं चरेत् ॥ ३५ ॥ अयेक्षितं याचितव्यं श्राद्धार्थं मुपकांक्षितं ॥ न याचते द्विजो मूढः स विप्रश्चाद्ध्यात
 कः ॥ ३६ ॥ अयेक्षितं न यो दद्यात् श्राद्धार्थं मुपकांक्षितं ॥ अधोगता सुघोरा सुतिर्यग्योतिः पुजायते ॥ ३७ ॥
 शर्वेतापो शतं यो दद्यात् शतं दद्यात् पायसैः ॥ स देतायः पयः पीत्वा सुरोपातयात समं भवेत् ॥ ३८ ॥ अत्य
 क्तमन्त्रं विप्रस्य पापिना स्पर्शते यदि ॥ त्रयसे नरकं याति दाता भोक्तोऽपि तातथा ॥ ३९ ॥ अप्रवाहो दक्कं सा

व्या०
॥१२॥

नंविप्रपादाभिषेचनं॥गायत्रीजयमंथ्यं च॥सुखा भवेत्॥४०॥गंधिर्यस्यपवित्रस्यविप्रपादाभि
षेचने॥यथावज्रहतोवसोदेवतापितरसथा॥४१॥गोदीमुखोसवेदानेदृश्यादिवृतेषुच॥पूर्वाभिमु
खतःकुर्याद्विप्रपादाभिषेचनं॥४२॥विप्रपादाभिषेकंतु कर्ता प्रत्यक्षुखो भवेत्॥दिवा रात्रौ वपिकुर्यान्नि
त्यश्राद्धं विधीयात्॥४३॥रजस्वलायां भार्यायां मता हंयः परित्यजेत्॥सर्वैतरकमाप्नोति हंति देवाति हं सथा॥४४॥
पंडितो ज्ञानिनो वापि मूर्खो वा यो धितो धिक्॥स ता हंयः परिक्रम्य चांशुलः कोटिजन्म सु॥४५॥पित्रोः सुधादे
संप्राप्येयः कुर्यात्तिलतर्पणं॥असुरंतर्पणं ज्ञेयं ततो यं रुधिरं भवेत्॥४६॥अपोशानं करे विप्रसं कल्प्य यः स
माचरेत्॥तद्धं भवति तच्छ्राद्धं पितृणां नोपतिष्ठति॥४७॥आपोशानं करे धत्वा घाशीवीदं प्रयच्छति॥अभोग्यं
तद्रवेदन्तं मुक्ताचांद्रायणं चरेत्॥४८॥भूमौ यस्तर्पणं कुर्याद्वास्यतो यंतये वच॥तर्जन्यंगुष्ठमध्ये तु तर्जुलं रु
धिरं भवेत्॥४९॥अंगो धूमं च यत् श्राद्धं मुहु माघ विवर्जितं॥तैलपक्वेन रक्षितं तत् श्राद्धं तिः फलं भवेत्॥५०॥
माघान्नं पायसं दद्यात् श्राद्धे गव्यं विशेषतः॥आचंद्रार्कं भवेत् सिः सिंहातं च भोजने॥५१॥तैक काले द्वयं स्यात् ॥१२॥

नंत साने तर्पणद्वयं। तै कया के द्वयं श्राद्धं तद्विवाभोजनं द्वयं॥५२॥ सुक्तं सौत्रजयंत्यक्ता पिंरा ध्यातुं दक्षिणं॥
आहूता स्वागतं चार्घ्यं विनायपरिवेषणं॥५३॥ वि सज्जतं सौ मतस्य माशिवः यद्वं तथा॥ विप्रप्रदक्षिणं चै
व स्वसिवाचतकं विना॥५४॥ पित्र्य मत्पश्र्कर्तव्यं। यात्री नावितिता सदा॥ संबधं प्रथमं ब्रूयात्तामगोत्रं त
तः परं। रूपं ततो विजातीयो देवधर्मः सतातनः॥५५॥ यात्री नावितिता पित्र्यं सव्यं जा मुनियान्तं॥ दक्षिणं तेन क
र्तव्यं मय दक्षिणसिलैः॥५६॥ यत्किंचिद्दीयते श्राद्धे देवतीर्थे न देविकं॥ यैत्तु कै पितृतीर्थे न सर्वत्रैव विधिः स
तः॥५७॥ पितृणं मासतंदद्यादा मया श्रुतं तसुधीः॥ दक्षिणे चैवो देवानां सर्वदा श्राद्धकर्मणि॥५८॥ देवानां म
ज्जोदभीष्टं चिन्तयामूलकाः॥ समूला पितृकार्येषु दक्षिणा ग्राहिभुक्ताः॥५९॥ ना के स्थातरक स्थाश्रुता ना
योतिगता अपि॥ स्वपितृसौम्ये तेव श्रुव श्राद्धकुर्या समाहिताः॥६०॥ अथ यासतया चैव गंधाद्या दंतं पु
त्र॥ श्राद्धकर्मणि चैते युता मगोचमुकारयेत्॥६१॥ दत्ते याप्यथ वा दधत्ते श्रुमै योतिक्षिपेद्वलिं॥ तदन्तं तिक्
लं याति तिराशाः पितरौ गताः॥६२॥ अमाचमाश्रिताः सन्तु हव्यतिरोकियते॥ जयं कर्तुं मशक्तं श्वसुतं शि

व्या०

॥१३॥

ध्वं च कारयेत् ॥६३॥ राजकार्येऽभियुक्तस्य बंधातिग्रहवर्तिनः ॥ असतेषु च सर्वेषु श्राद्धविधेः कायेत् ॥६४॥
महालये गया श्राद्धे वेत श्राद्धे च मासिके ॥ पिंशुः दुष्टयोगस्यादन्तमत्यजकीर्तयेत् ॥६५॥ सर्वजोका
रमाचार्यश्राद्धसंज्ञेषु नोचरेत् ॥ आर्षदासि वैतद्वेद्यज्ञे कर्मणि पूर्ववेत् ॥ सर्वायासवितिसुक्ताः का
मजो धाविवर्जितैः ॥ भवितव्यं भवद्भिः शुभवाचश्राद्धकारणात् ॥६६॥ आयः प्रशस्त्यैः श्रुत्यैः सं
पद्यन्त भतेभ्यः ॥ तैर्मितिके यथा श्राद्धे न दद्यात् सुत्रवाससी ॥६७॥ भ्रमंति पितरस्तस्य दिता नृता
श्रुवः सरा ॥ गृहिणी वैवसु स्यात्ता पार्कं कुर्यात् शुभतः ॥ निष्पन्नेषु च याकेषु तः स्यात्तं समाचरेत् ॥
६८॥ मातापित्रोश्च कर्तव्यं नैको हि हं क्वचित् क्वचित् ॥ देशाचारकुशाचाराद्युपबन्धविधिवन्त
रैः ॥१०॥ पितृव्यमातृभातृणां जेष्टातां पार्वणं सतः ॥ एको हि हं कर्तिष्यातां दंष्ट्रयोः पार्वणं मिथः ॥११॥
यजुषाः सानुगाः सर्वमध्यमुदं त्यज्यवर्णः ॥ बह्वचः श्राद्धशेषेण वैश्वदेवसिद्धिमताः ॥१२॥ ब्राह्मण
नयैराक्षैतदैवैकर्मणि धर्मावेत् ॥ पित्र्यैकर्मणि सवापे परीक्षेत प्रयत्नतः ॥१३॥ दाक्षिण्यप्रवृत्तिदेशोती ॥१३॥

र्येवापि गृहे पिवा ॥ स्वश्रु मौतु नदी तीरे केशावाया ध्रुपद्वदते ॥ १५ ॥ इत्युक्तः गुणस्य पन्तात्वा ह्यणान्पूर्व
 वासरे ॥ तिसंचयीतता त्वत्स्याति यो गोख्यातपूदकं ॥ १६ ॥ न विना वस्त्रं च र्येण ब्राह्मणः श्राद्धं मंहति ॥ यति
 श्रुवस्त्रचारी च तदानी तौ तिसंचयेत् ॥ १७ ॥ अयातायासा विज्ञेयातियो ज्यश्रुयुः पुनः ॥ अकते पि इदं ते तु
 ब्राह्मणे व मते यदि ॥ १८ ॥ दिनांतरे पुनः पाके श्राद्धं कुर्यात्स यत्नतः ॥ पितृदेवं क्रिया कृत्वा यथा कंतु सेव
 तो हातुः कर्म फल प्राप्तिः भोक्ता भंक्ते तु किं किं वै अविभक्ताः सुता सर्वे ह्येकः कुर्यात्स ताहि कं ॥ २० ॥ ग्रामा
 तरे पथ कुर्यात् दर्श श्राद्धा तु मासिकं अविभक्ताः पथ ग्रामः स्वस्वार्जित धनार्शनाः ॥ २१ ॥ जातरः कुर्वन्ति श्रा
 द्धं माता पित्रोः पथ क् पथ क् ॥ विप्रस्तु दक्षिणं पादं पितरो दं मुखः सदा ॥ २२ ॥ भ्रात्रे भगिन्येणु चोप स्वापि
 ने मातुला यथा मित्राया गुरवे श्राद्धं मेको द्दिष्टं न धीर्वयं ॥ २३ ॥ पापि होमे कथं कुडां कियत्ता जं विधी
 यते ॥ तस्मात्ता वद्व विप्रुर्वे यच्छतः शुभ मात सः ॥ २४ ॥ देभेः कुटुंबं कुर्वन् व्यं चतुरस्रं सुशोभनं ॥ सागै

व्या०
॥१४॥

एषमिरेवास्यासमूलैताचसंशयः॥८५॥दर्भस्यसमिधंतत्रजुहुयानौनमास्थितःसोमाग्निदेवतेतत्र
पितृसक्तव्यवाहने॥८६॥अयसव्यतहोतव्यमाहुतिद्वययेवच॥यावयाणियजौकुंडंयाणितलेमतं
विपरीतंतकारयेत्॥८७॥वहिःकर्षणिकुंडंचत्रिकोपणंतुदसिभवेत्॥तत्रश्राद्धेषुसर्वेषुदंयाणि
तलेमतं॥८८॥परिसरणमुद्दिष्टंयत्रमेकंशिशोदयं॥याणिहोमेचयेदभीपात्रेधस्तुतिश्चियेत्॥यु
नरगौचतातहुवाहंतिपितरस्तथा॥८९॥आदौपिताततोमातासायन्नजनतीतथा॥मातामहाःसर्व
नीकाःआमयत्यसदन्तरं॥९०॥सुतभात्यपित्रव्याश्वमातुलाश्वसपत्निकाःदुहिताचस्वसाप्राक्का
दौहित्रीभागितेयकाः॥९१॥पितृश्रासाभावश्वसाश्वसुरोगुरवस्तथा॥एतेस्युःपितरसीर्थेवर्षणेच
महालये॥९२॥श्राद्धाग्रेवकुर्वितवैश्वदेवंतुसाग्निकाः॥एकादशाहिकंमुष्कातत्रह्यंतेविधियते
॥९३॥परान्तयायसंसीरंकोजीवकंतथैवच॥पितृशेषंतयोछिष्टंवैश्वदेवेविवर्जयेत्॥९४॥पित्र्यर्थ॥१४॥

निर्वपेत्पाकवैश्वदेवार्थमेवत्व॥ वैश्वदेवंतपि चर्यतदार्श्वेवैश्वदेविकं॥८५॥ पितृपाकासमुध्यत्यवै
 श्वदेवंकरोतियः॥ आसुरंतद्रवेष्टाहंपितृणांनोपतिहृति॥८६॥ इतशेवंतदातव्यंवायसंभ्यः॥ कदाच
 ना॥ यदिदद्याद्विमोहाद्वतंतस्यवथाभवेत्॥८७॥ याकांतरेणवैकुर्याद्वैश्वदेवंयथाविधिः॥ स्नानेहानेज
 येहोमेस्वाध्यायपितृकर्मणि॥ सपवित्रौसहर्भावाकरोकुर्यात्ततोत्पत्तः॥८८॥ तित्यश्राधनकर्वितयसं
 गाघत्रसिद्धति॥ श्राद्धांतरेकतेतसिन्नित्यवाततहाययेत्॥८९॥ दृष्ट्वांशद्वादिनिष्पन्नौतित्यस्येतयथंजी
 या॥ तेनैवतस्यसिद्धिस्याकाम्यनित्यागि-होत्रवत्॥९०॥ आविकेतकवसेणयादिश्राद्धं समाचरेत्॥ ग
 याश्राद्धंस्वमंयोक्तंपितृणां दत्तमक्षयं॥९१॥ रेतस्यसंशवंस्यसंस्पृष्टंमूत्रपुरीषयोः॥ रजश्रुलादिसंस्पृ
 ष्टमाविकंचसदाशुचि॥९२॥ अग्निराविकवसुंहिवियांतित्तायवाःकुशाः॥ एतेषांतकृतोदोषोव्याघ्र
 स्यवचनंयथा॥३॥ हव्यासेगोघृतंग्राह्यंतदभावेतनाहियं॥ भजंवातदभावेतुतीलतैलं गृहीष्यते॥४॥
 तैलाभावेगृहीतव्यतैलजंतीलसंभव॥ रुद्रभावेतसीस्रहःकोसुमःसर्षपोद्भवः॥५॥ वक्षस्येहोषवागा

व्या०

॥१५॥

ध्याः सुवीला मेयर परः ॥ तदुत्ता मेय ववी ही श्या ॥ तदुत्ता रो द्वं ॥ ६ ॥ पिछ मात्तो अतो येत छतार्थे यात्र सुधी ॥
वसते लेषु पुन्त गतिं वरं जे इ वं त्यजेता ॥ ७ ॥ यद्वा गव्यं धृतं त्वागं माहिष्या देः धृतं क्रमात् ॥ तदुत्ता ये ग वी शी
मां क्रमात् शिरां विधीयते ॥ ८ ॥ तदुत्ता मे दधिग्रा घमला मे ते तन्मिष्यते ॥ मुख्या सते यथा गा ध्या कार्य का
रे संकेततो ॥ ९ ॥ चणकारे जमा धा श्वरत्ना या वनला सथा ॥ श्य माको श्व मसूरा श्व धा ठ व्य श्वै व स
त्वच ॥ १० ॥ कुलिश श्व सर्व या अग्रा धा द्या केषु ॥ आ द्या ये सुह विष्ये सु मजो मा धा य वा सथा ॥
तदुत्ता द्वा हय श्वै व तिला कृष्णा त सथै व च ॥ ११ ॥ आ ठ व्य सुषर हिता शुभा यो वनला सथा ॥ आर्द्र जीवारी
कंतरि कलं चरं भाजे जं वुचू को ॥ १२ ॥ एह वं वदरं चै व सै ध व क वं नं तथा ॥ मरी चं त धु श्वै व सौ द
श्रुं टि सथै व च ॥ १३ ॥ ह विष्ये सु पु संगे न व्या घ्रे न कथिता निवै ॥ वसु रुद्र स्व रूप सु श्रा दे वै त द्ये
पि हन ॥ १४ ॥ नाम गो समुच्चार्य तिलै स्ती र्थे पुत र्ययेत् ॥ न स्मरे द धि छं दं सि श्रा दे वै ता ति के न खे ॥ १५ ॥ ॥१५॥

२ त

वस्त्रयज्ञे च वैतद्वत्तयोः कारंतु नोच्यते ॥ अन्वारद्वतसव्येन दक्षिणेन तु पाणिना ॥ स च्योत्रराभ्यां पापिभ्या
मथ वार्यं भवेत् ॥ १६ ॥ ५ ध्वं वा हरधो दामं स्वातं वा कृदक्षिणा यतं ॥ पंचरन्ति मिति र्यगधस्ता द्वा दशं शु
लं ॥ १७ ॥ पुतुः पुत्रेण कर्तव्यं पुषिता सह पूर्वकं ॥ देवा पुषा द्विके आदे संतरा मतसूतके ॥ आशौचा
द्यो नंतरं कुयर्तस्यो मासेंदु सये पित्रा ॥ १८ ॥ आह विधे ससु पुने प्यवजाते मते हति ॥ कुर्यादन्तेन कृत्वा
यां मे कादेशो विधे सये ॥ १९ ॥ आहिके चैव भ्यां प्राप्ते भर्तुराहिके ॥ जखल भवे सातु कुर्यात्तु यंच मे
हनि ॥ २० ॥ आ म आह गद्या आह आह चापारय भुके ॥ तजी वपित कः कुर्यात्तिलैः कहे अर्त र्यं ॥ २१ ॥
भरयी येत सेतु महती परि कीर्तिता ॥ अस्यां आह कतं येन सगद्या आह क इवेत् ॥ २२ ॥ मास द्वा यगतं
आहं मलमासे पिशस्यते ॥ वर्षे वर्षे पिश आहं माता पित्रो मते हनि ॥ मास द्वा ये पित काये व्याधु
स्य वचनं यथा ॥ २३ ॥ गद्या यो सर्व काले वपिं इह द्वा द्वि चक्षयाः ॥ अधि मासे ज न म हिते च से च गु

व्या०

॥१६॥

रभुजयोः॥१५॥ आदित्यकिरणैः पुतं पुतः पुतं च वद्विन॥ अतो व्याध्यातुरः स्यात् ग्रहणे चंद्रसूर्ययोः
॥१६॥ सूतकेतुसभृत्यन्नेस्मां तैकसैकथं भवेत्॥ पिंडं च रुहो मं चैव न्यगोत्रेण काशयेत्॥१७॥
स्यंदते बुद्धिजातीनां भिन्नभाजनमोजते॥ पंचगव्येन शुद्धिः स्याद्वा घृस्य वचनं यथा॥१८॥ पि
ंडातं मदासातं तथैव तिलतर्पणं॥ धिदेशगमनं चैव न कथीत् गर्विणीयतिः॥१९॥ पसाभायी गुर्वि
णीतस्य नाशश्चैव सूतोः क्षौरकसीत्सनश्रु॥ मोहारं मं पिंडं संस्थातं वा वाघोस्नानं तीर्थयात्रां न कुर्या
त्॥२०॥ श्रमो हस्तप्रतिष्ठाप्य मार्जनं चैव काये रत्नं॥ न कुर्याद्यदि मूढात्मारौ रवंतरं कं व्रजेत्॥२१॥ गंगायां
वापिकायां च तडागो च तथैव च॥ वामहस्ते जलं गृह्णन् कुर्यात् मार्जनं द्विजैः॥२२॥ पात्रस्थितो दके ते
व वामहस्ते दके तवा॥ संध्यायां मार्जनं कृत्वा तात्पर्यो स्य कदाचन॥२३॥ उच्छादके तपा संध्याय
दमध्ये तु मार्जनं॥ उच्यते विश्वतु यर्घ्यं सर्वं व्यलं भवत्॥२४॥ वामहस्ते जले धृत्वा यस्तु संध्यामुपास॥१६॥

तो॥ सासंध्यामुपासते॥ सासंध्यावसतीश्यासुरासेततर्पिताः॥ ३५॥ क्वलोपाज्ञोपवीततुष्ट
 तः कंटलं वित्तं॥ विष्णुजंतुगही कुर्याद्यवाकर्णे समाहितः॥ ३६॥ यद्येकवस्रो विप्रस्याकर्णे क
 लोपवीतकं॥ अतर्धायतये भूमिं शिरः प्रावत्यवाससा॥ ३७॥ अयजीपसुणे सस्यादितरे न
 चतद्भवेत्॥ ३८॥ भूमिं युरीवेतु दिवा कुर्यादुदमुखः॥ ३९॥ तीर्थे शौचं तं कुर्यात् कवीतो धृतवा
 रिणा॥ तन्निमाजं जलं त्यक्वा कुर्याच्छौचमनुधत्ते॥ ४०॥ संध्ययो भोजनार्थं च पित्र्ये देवकुर्मणि
 ॥ श्रद्धाघतेन तावामेतावमिच्छवारिणा॥ ४१॥ प्रक्षाल्योदकं शुचौ देशे दंतधावनमुत्सृजेत्॥ ति
 थिं हृत्तेः कुर्याज्जिह्वां हनन् खस्तु सर्वदी॥ ४२॥ कार्यं समुपवीतं स्याद्विप्रो सोऽहृतं त्रिवृतं॥ स्थाने य
 विजे संख्येयं यवत्पुलकं यश्वयत्॥ ४३॥ करं जपिष्यत्तव वटपुष्पकं॥ यत्कतिं दृक्काः॥ एषां यजेषु
 नाश्रीयात्कोविदारं मयोरपि॥ ४४॥ विपरीतेषु यजेषु तिर्यक् यजेषु दारुजे॥ तैकया सा समश्रीयान्ता

व्या०
॥१७॥

श्रीयातभिन्नभाजने॥४४॥ हस्तदत्तातिचान्तादिप्रसंलवणंतथा॥ मृत्तिकाभ्रसंघं चैव तुल्यं गोमं
सभक्षणं॥४५॥ तामराजतसौवर्णशंखस्फटिकशुक्तिषु॥ अथात्रेषु च यत्रेषु भिन्नदोषो तविद्यते
॥४६॥ एकैक एव तु यो मुंक्ते विमले कोस्य भाजने॥ च चोरितवर्धं तेषां युः प्रज्ञाय शो वलं॥४७॥
कोस्य याजं मनुजातं विधवा ब्रह्मचारिणोः॥ न कदाचिदत्यसौ भोजता य प्रच्छति॥४८॥ कर्मकाल
न कुर्वीत मुसली लूखल धनिं॥ तथा घरहृदयं पूषीणां संध्यायां तु विशेषतः॥४९॥ निशायाः पूर्वया
मेव चात्यसंस्कारणादिकं॥ क्रियमाणं हितारीणां सुतश्चेयो धर्मावहं॥५०॥ श्रोत्रियान्त्रभोक्ते व्यं
हुतशेषं तु यद्दुविः॥ आतखातशोधयेत्पापं तस्मात्तिरिक्त्वा च तं॥५१॥ मातुर्धर्मो हि जायेत द्वितीयं सौ जि
वंधनात्॥ तृतीयमग्निदीप्तातं शुभमायात्रमुच्यते॥५२॥ वृत्तिमतिं च शिल्प्यादीहीतादपि समाश्रये
त्॥ राजद्रव्यं तु यः कश्चिद्देहो देशत गृह्णाते॥५३॥ राजस्वलायां भार्यायां सूतके पर्वणि तथा॥ तैत्तिरीयं गंत॥१७॥

कुर्वीति संध्या सुश्रावक मणि ॥ ५४ ॥ अजागावो महिष्य शुवाक्षणा न प्रसुतिका ॥ दशरात्रेण शुध्यंति
 प्रमिस्त्रं वतवोदकं ॥ ५५ ॥ अतः परं पुनस्त्यापि संध्योपासततिर्णयं अहोरात्रकतैः पापैः पापुयास्ययुमु
 व्यते ॥ ५६ ॥ विप्राणां ज्ञानतो ज्यैष्ठ्यं सत्रियाणां तु वीर्यतः ॥ धनधात्येतवैश्याणां शूराणां मग्नजन्मतः ॥
 ५७ ॥ ये चाभिवादितो विप्राश्चाशिमंतप्रवक्षति ॥ रमशा ते जायते वक्षो विमभारेण संयतः ॥ ५८ ॥ उदक्यां ह
 तिकांतारींश्च त्रुधीं गर्भयातिनी ॥ पाखंडयति तं ब्राह्मं महापात किं तं शटं ॥ ५९ ॥ सोपातकं कृतं घृचं मां
 चारक्तं रियं ॥ भुंजानमशुचिं सतं धावं तं नासिकं तथा ॥ ६० ॥ व सतं ज अमाणं च कुर्वंतं दंत धावतं ॥
 अभिवाद्यद्भिजो मोहो दहोरात्रेण शुध्यति ॥ ६१ ॥ जययज्ञजलस्त्रं प्रसमित्युष्य कुशांतरतिलान् ॥ उद
 द्यात्रं च भैक्ष्यं च वहंतं नाभिवादयेत् ॥ ६२ ॥ स्वयमेव विधातान् धात्रिं वंदे द्वाभिवोदकं ॥ संध्योगे तियमा
 स्तेतनीति दृष्टव्या ह्यभिवादते ॥ ६३ ॥ देवता प्रतिमां दृष्ट्वा यतिं दृष्ट्वा त्रिदंडितं ॥ नमस्कारं कुर्वीत प्रायश्चित्तं भवे
 त्तरः ॥ ६४ ॥ जमप्रश्रितियक्त्रिचिसुकृतं समुपाजितं ॥ सत सर्वं निष्कलं याति स्वैक हस्ताभिवादनात् ॥ ६५ ॥

व्या०
॥१८॥

आतिहोत्रकलावेदाः षडंगः स यदृक् सा ॥ आतिहोत्रः परं च मोतभूतो न भविष्यति ॥ ६६ ॥ नव्या हति
समो हो मोतगात्री समोजयः ॥ नामिहोत्रयरो मोयजो न देवः केशवात्परः ॥ ६७ ॥ अतलादर्यनपा
वदिति वाजसनेयितः ॥ यरातिपकुं नाश्रीयात्पवसत्यर्वाणि द्विजः ॥ ६८ ॥ असंतुहेतुखं तासितध
र्मः शुद्रमातसे ॥ आग्नाहीने धनं तासितास्स पुण्ये च तार्चनं ॥ ६९ ॥ अता सताभ्यां जीवत मतेन प्रस
मतेन वा ॥ सत्यात्ताभ्यामपि वानश्रुवत्याकथं च न ॥ ७० ॥ सत्यात्तंतुवाणिज्यं श्रुवतिर्न च सिवतं ॥
सेवाव्रतो ववेस्मा मत्यं तेन तात्यं दिताः ॥ ७१ ॥ दक्षिणस्याय संव्ये न तर्पयेद्द्विधिवचिदृशं दाह्यं
र्कतिष्ठैः कृत्वा तस्य सत्यं ये पिदृशं ॥ ७२ ॥ स्मृतस्येन च न कर्तव्यं पितृणां तपि सिद्धता ॥ विनारोच्य
सुवर्णाभ्यां विनाता मुतिलैः सथा ॥ विनादृशं श्रुमं त्रैपितृणां नो यति हि ति ॥ ७३ ॥ विना हस्ते हन
याता मे फसिन्नुदये कुले ॥ ताशं करोत्येकवर्षं स्यादेकावधि वा तयोः ॥ ७४ ॥ प्रसुदाहो नैव
कार्यं नैको सिद्ध्यति वद्वयं तत्रैकजयोः पुसो रेकजये च कल्पको ॥ ७५ ॥ माता संगतं सूत्रेण मता ॥ १८ ॥

यदि च तदिते ॥ ५६ ॥ श्यायि प्रयत्नैः तु भोजयेत् सुवासिनी ॥ ५७ ॥ जानुद्वयं जलं स्नेहं वा विमलं स्नातशाट
 कः ॥ सव्यो तप्राप्सु खो देवानि वीक्षते रतो तरात् ॥ पितृणां मथ सव्ये नर्घं यंतर्पणं सारभेत ॥ ५८ ॥ शिशोर्मा
 तरि गर्भिव्यां चूडां कर्षत कारयेत् ॥ गते तु पंचमेव वर्षे गर्भिणी यदि वा भवेत् ॥ ५९ ॥ गर्भिव्यां मातरि शि
 शोश्चैर कर्षत कारयेत् ॥ पंचमाद्राग्या गथां च चर्ग गर्भिव्यां मपि करयेत् ॥ ६० ॥ चूडां कर्षत शिशोर्मा
 तरि गर्भिणी यदि वा भवेत् ॥ गर्भस्यैव विवर्तिः स्यादं यत्वा वा शिथोरपि रूस होयेतीत्या कुर्वी श्रुतं द
 मात विधत्ते ॥ ६१ ॥ वेदांतर मधीत्य वज्र गेदं यो ह वधीयते ॥ उपनीतिरियं तस्य स्रुतं करणं वर्जिता ॥ ६२ ॥
 पाषंडे स्पर्श संस्पृशेत् न स्यादादुह्या वारिणा ॥ तद्यं तु पिघमानायां न स्यादादुह्य वारिणा ॥ ६३ ॥ आस्रा
 तमातुरस्राते सतीर्थं तश्च तोदकं ॥ स्रात्वा तु वामं धौ ते ह्यर्किं नेपरिधा यच ॥ ६४ ॥ यादृशं ल्यो रुस
 दाचाद्रिहं सो प्रक्षालयेत् ततः ॥ कषायं कृत्वा मन्त्रं ॥ नेतं केश दूषितं ॥ जीर्णं नीलं संधितं च धार

व्याधु०

॥१८॥

क्यां मैथुनेधृतं॥ अघिन्ताग्रमुपवसुंकुसितं धर्मतोविदुः॥८५॥ यज्ञं दत्तं जयं होमं स्वाध्यायं पितृ
तर्पणं॥ तैकवसो द्विजः कुर्याद्भोजनं तु सुरार्चनं॥८५॥ तत्सर्वं सुरेन्द्राणां ब्रह्मा भागमकल्पयत्॥ त
तः संध्यां मुपासीत स्वर्गतिं होत्रं जुहोति च॥८६॥ अग्निं होत्रं च नयति ब्राह्मणं परमो गतिं॥ अत्र स्वर्ग
श्रुप्तो स श्रुत्यो यथा गन्थातु मिच्छति॥८७॥ यद्दिष्टं सिमाहारं सर्वतीर्थी गमिष्ये च न॥ यिष्यदादवि
तिर्मुक्तं तोयशिरसि धारया॥८८॥ दक्षिणो सेव्यस्तसूत्रं कृत्वा दक्षिणं राख॥ कुशां सान्द्रिगुणी व
त्यकुर्वन्त सव्ये जातु नियात्य च॥८९॥ मार्जतं तर्पणं श्राद्धं न कुर्याद्धारिधारया॥ करोति यतिमूढात्मानं
सर्वं निष्फलं भवेत्॥९०॥ विहास्व यतुं यो ब्रूयात्सः धर्मः परमः स्मृतः॥ अघिद्रुसि तितहा क्यां व
दंति हिति देवताः॥९१॥ पुण्यं शिरसा ग्राह्यं मेघि होम फलेः सह॥ व्याधुपादेन चारव्यातं धर्मशा
स्त्रोत्तमोत्तमं॥९२॥ इति श्रीव्याधुपादस्मृतिः समाप्तः॥ ध्र॥ ध्र॥ ध्र॥ ध्र॥ ध्र॥ ध्र॥ ॥१८॥

[OrderDescription]
,CREATED=14.01.20 15:22
,TRANSFERRED=2020/01/14 at 15:30:38
,PAGES=39
,TYPE=STD
,NAME=S0002524
,Book Name=M-2585-VYADHPADSMRITI
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF

FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF

FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF

FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,